

İSLAMİ SORUMLULUKLAR

Bismillâhirrahmânirrahîm.

El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne. Muhammedin ve alâ âl'ihî ve sahbihi ecma'în ve men tebi'ahû bi-ihsanin ilâ-yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd.

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâle:

إِذَا تَرَكَ الْعَبْدُ الدُّعَاءَ لِلْوَالِدَيْنِ انْقَطَعَ عَنْهُ الرِّزْقُ

İzâ terake'l-abdü'd-düâe li'l-vâlideyni, inkata'a anhü'r-rizku.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim.

Allahu Teâlâ Hazretleri'nin selamı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun. Şu mecliste Peygamber sallallahu aleyhi

vessellem hazretlerinin mübarek hadîslerinden bir miktarını okuyarak şeref kesb edeceğiz. Bu hadîs-i şerîflerin izahına geçmeden önce evvelen ve hasseten Efendimiz Muhammed-i Mustafa hazretlerinin ruh-u pâki için ve sonra sair enbiyâ ve mürselinin ve cümlesinin âl, ashâb, etbânın ve hasseten sadat ve meşâyih-i turuk-u aliyemizin ruhları için, uzak-tan yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu mescide cem olmuş olan siz kardeşlerimizin de ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhlarına hediye olmak üzere, kabirlerinin pür nur, ruhlarının mesrur olması için ve hayatta olan biz müminlerin de Allahu Teâlâ Hazretlerinin rızasına nail olup iki cihan saadetine ermemize vesile olması için bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerîf okuyalım.

Buyurun.

Bismillâhirrahmânirrahîm. El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

Daha önce de müteaddit defalar izah ettiğimiz gibi okuduğumuz hadîs-i şerîf, hocamızın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi rahmetullahi aleyh'in tertip eylemiş olduğu Râmûzü'l-Ehâdîs isimli hadîs kitabıdır

ki, Süyûtî'nin el-Câmiu's-Sagîr'i gibi alfabetik olarak tertip edilmiştir. Ona da müşabihdir.

Burada hadîs-i şerîfler başındaki kelimenin ilk harfine göre dizilmiş oldukları için o kelime ile başlayan müteaddit hadîsler peş peşe geliyor ve böylece bir mevzuya dair birkaç hadîs-i şerîf karşımıza gelebiliyor. Buna rağmen birkaç satır sonra başka hadîs-i şerîfler karşımıza geldiğinden mevzu değişmiş oluyor.

Malum olduğu üzere en şerefli, en faziletli kelâm Allahu Teâlâ Hazretleri'nin kelâmıdır. Kur'an-ı Kerîm'dir. Sözlerin en şerefli de Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin sözüdür. Onun sözü varken başka söze ne lüzum var. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bize Elhamdülillah ki bizi ona ümmet eylemiştir Allahu Teâlâ Hazretleri, her şeyi anlatmış. Hatta kendi zamanına ait şeyleri anlattığı gibi bizim zamanımıza ait meselelerden de bahsetmiştir.

Biz Resûlullah'ı iyi tanısak, sünnet-i seniyyesine vâkıf olsak, hadîs-i şerîflerini okusak, bugünkü meseleler dahi hepsi mevcuttur hadîs-i şerîfte elhamdülillah. Karanlık bir nokta kalmayacak. Attığımız adımın,

gittiğimiz yolun ne olduğunu bilmemiz mümkün olacak.

Onun için başından beri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimizin sünnetine uymayı, hadîs-i şerîfini okuyup öğrenmeyi büyüklerimiz bize tavsiye etmişlerdir. Biz de onun için büyüklerimizin bu kitabını okumak suretiyle bu hadîs-i şerîflerden şeref kesb ediyoruz. Yoksa garaz bu yani. Başka kendi sözümüzle bir şey katmış değiliz. Peygamber Efendimiz'in hadîslerini okuyoruz ve onlardan lezzet duyuyoruz, sonsuz bir zevk duyuyoruz.

a. Anne Babaya Hürmet ve Rızık

Peygamber Efendimiz'in ilk hadîs-i şerîfi bugünkü. Enes *radiyallahu anh'den* rivayet edilmiş.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

İzâ terake'l-abdü'd-düâe li'l-vâlideyni.

Kul, ana baba için duayı terk ettiği zaman. *İn-kata'a anhü'r-rizku.* Rızık ondan kesilir. Şöyle derleyip toparlayıp söylemek gerekirse, kul ana babasına dua etmeyi ihmal ederse rızkı azalır, rızkı kesilir.

Demek ki insanın rızkının bereketlenmesi için, bollanması için, genişlemesi için bizim şimdiye kadar hatırıma gelmeyen başka

areler, sebepler varmış. O sebeplerden birisi de insanın ana babasına hayır dua etmesiymiş. Burada dua dediğine göre demek ki ahirete göçmüşler bile olsa annesi babası onlara hayır dua edecek arkasından. Hayatta olsalar da hayır dua edecek ve hizmetine koşacak.

Başka hadîs-i şerîflerden öğrendiğimize göre kul anne babasına masraf ederse giyimlerine, yemelerine, içmelerine vesair ihtiyaçlarına para sarf ederse, bu paranın sevabı başka yere sarf edilen paraya göre 700 misli fazla oluyor. 700 misli oluyor. Burada Anne babaya hürmetin İslâm dininde ne kadar önemli olduğunun bir misali daha karşımıza çıkmış oluyor ki, insan dua esnasında ana babasına duayı bile ihmal ettiği zaman bir zarara uğruyor.

Onun için anneler babalar duysun evlatlarını müslüman yetiştirmeye çalışsınlar. Evlatlar duysun anne babalarına gerektiği şekilde hürmet etmeye gayret etsinler. Çünkü bir insan annesi babası hayattayken cenneti kazanamamışsa yazıklar olsun ona diye hadîs-i şerîfte vardır. Çünkü anne babanın duası makbuldür, reddedilmez. İnsan ona güzel hizmet

edip de duasını aldığı zaman cenneti buradan garantiler.

Allahu Teâlâ Hazretleri cümlemize anne babamıza karşı evlatlık vazifemizi güzel yapmayı nasip eylesin.

Bir başka hadîs-i şerîf de hatırıma gelmişti ki, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki; Ümmetinden bazı kimseler kabre suçlu girerler. Kusurlu, suçlu, günahlı olarak girerler. Ama sur üfürüldüğü zaman, kıyamet kopup da herkes kabirden kalkıp mahşerlerine gideceğı zaman, kabirden suçsuz, günahsız kalkarlar.

Ama suçlu girdiler, günahlı girdiler, niye günahsız kalkıyorlar?

İşte arkadan yapılan dualar, her bir dua ona bir fayda sağlayıp onun bir kusurunun, bir günahının affına sebep ola ola nihayet kıyamette, mahşere kalkacağı zaman, haşir zamanında, neşir zamanında kul suçsuz olarak kalkıyor.

Demek ki insanın ahirete intikal etmiş olan yakınlarına dua etmesinin faydalı olduğı müteaddit hadîs-i şerîflerle beraber bu hadîs-i şerîften de anlaşılmış oluyor.

O halde biz duayı sadece kendi şahsımız için yapmayalım, ahirete intikal etmiş

yakınlarımız için de yapalım. Demin yaptığımız gibi, hani derse başlamadan önce onların ruhlarına Fâtiha'lar hediye ettik. Anne babamızı da duadan ve her çeşit yardımdan uzak tutmayalım, gözden ırak bırakmayalım.

b. Nikahın Fazileti

Bundan sonra bir, iki, üç, dört, beş, beş tane hadîs arka arkaya hep evlilikle ilgili. Hepsi de İzâ Tezevvece diye başladığı için peş peşe gelmiş bu hadîs-i şerîfler. Bu hadîs-i şerîfleri de sırasıyla okuyalım.

Câbir İbn Abdullah el Ensârî Hazretlerinden rivayet edildiğine göre Peygamberimiz *sal-lâllâhü aleyhi ve sellem* buyurmuşlar ki;

إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ عَجَّ شَيْطَانُهُ يَقُولُ: يَا وَيْلَهُ عَصَمَ
ابْنُ آدَمَ مِنِّي ثَلَاثَ دِينِهِ

İzâ Tezevvece ahadüküm. Sizden biriniz tezevvüc eylediği zaman, yani evlendiği zaman, nikahlandığı zaman. *Acce şeytânühû.* Şeytanı feryat eder, inilder, ah vah eder. Onun şeytanı, ona musallat olan şeytan, onu azdırmakla kendisini vazifeli sayan şeytan feryat figan eder, ah eder, vah eder.

Yekûlü: Der ki:

Yâ veylehû. Tuh yazıklar olsun.

Asame'bnü âdeme minnî sülûse dînihî.

Âdemoğlu benden dininin üçte birini korudu. Demek ki insanın şeytana uyma sebeplerinden birçok sebep var. Bunun üçte biri bekarlığından oluyormuş anlaşıldığına göre.

Demek ki bekarları daha fazla aldatıyor şeytan. Fırsat buluyor, onları kandırmak için vesileler çıkartıyor ve evlilere zararı daha az oluyor. İnsan evlendiği zaman üçte birini korumuş oluyor, garantilemiş oluyor dininin üçte birini garantilemiş oluyor. Burada tabi manevi bakımdan da evlenmenin dindarlığa faydalı olduğu manası çıkıyor ki, işte bizim dinimiz böyle insan tabiatına muvâfık, insan tabiatına uygun emirler ihtiva eden tabiî bir dindir. Başka dinlerdeki gibi dindarlığı şey saymıyor, dindarlığı evlenmeye aykırı saymıyor. Adam papaz olmuş, güya iyi dindar olmak için sanki bekar durmak lazımmiş gibi evlenmemeyi kararlaştırmış. Ama evlenmediği zaman tabiatına aykırı bir duruma düştüğünden, bu sefer psikolojik sıkıntılar başlıyor, depresyonlar başlıyor, şeytan başka yollardan yakalayıp aldatıp başka işlere sürükleyebiliyor. O yanlış bir yol. Doğrusu Peygamber Efendimiz'in

sünnetinde bildirdiği yol. Peygamber Efendimizin hareket tarzı. Peygamber Efendimiz'in emri. O neyi emretmişse, dinimiz neyi göstermişse hepsinde hayır var. Demek ki evlenmek dinimizi de takviye edecek güzel bir şey. O halde insan evlenirken bir taraftan da ben dindarlığımı takviye edeceğim diye düşünerek öyle şey yapmalı. O tarzda düşünceyle yapmalı ki, evliliğinin de kendisine bir sevabı, bereketi erişsin.

c. Nikâh ve Bereket Duası

إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَبَارَكَ
عَلَيْكَ

İzâ tezevvece ehadüküm fe'l-yekul lehû: Bârakellâhü leke, ve bârake aleyke. Bu hadîs-i şerîf de yine evlilikle ilgili Taberânî'den rivayet edilmiş.

Sizden biriniz evlendiği zaman.

İza tezevvece ehadüküm fe'l-yekul: Şöyle desin, şöyle dua etsin;

Bârakellâhü leke. Allah seni mübarek etsin.

Ve bârake aleyke. Ve Allah bu yuva kurulduğu için, karşılaşılan çeşitli yuvanın

meseleleri, problemleri karşısında bereket ih-
san etsin bu yuvaya diye, bereket duası
eylesin. Demek ki insan evlendiği zaman böyle
dua edecek, muhatabı olan zevcesine veya
zevcine, kadınsa kocasına, kocaysa karısına:

Bârakellâhü leke, ve bârake aleyke
diyecek. Yani bu evlilik sana mübarek olsun,
Allah bu evlilik münasebetiyle sana ve yuvaya
bereketler ih-san etsin diyecek.

إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ أَوْ اشْتَرَى جَارِيَةً أَوْ فَرَسًا أَوْ
خَادِمًا فَلْيَضَعْ يَدَهُ عَلَى نَاصِيَتِهَا وَلْيَدْعُ بِالْبَرَكَةِ

*İzâ tezevvece ehadüküm ev işterâ câri-
yeten ev ferasen ev hâdimen, fe'l-yeda'
yede-hû alâ nâsiyetihâ, ve'l-yed'u bil'l-be-
raketî.*

Hazreti Ömer radiyallahu anh'te bu ma-
nayı ifade edici bir hadîs-i şerîf nakletmiş
Efendimiz'den. Peygamber Efendimiz buyur-
muş ki;

İzâ tezevvece ehadüküm. Sizden biriniz
evlendiği, nikahlandığı zaman, ev işterâ câri-
yeten, yahut bir cariye satın aldığı zaman,
kadın köle satın aldığı zaman.

Ev feresen. Yahut bir at satın aldığı za-
man;

Ev hâdimen. Yahut bir hizmetçi tuttuğu zaman;

Fe'l-yeda' yedehû alâ nâsiyetîhâ. Elini onun alınının üzerine koysun.

Ve'l-yed'u bil'l-beraketi. Bereket duası etsin. Yani Allah bunu mübarek etsin diye bereket istesin. Hanım ile evleniyorsa, cariye alıyorsa, hizmetçi tutmuşsa veyahut bir at almışsa, dört çeşit şey saymış, hep alnına elini koyacak, bereket isteyecek. Allah bunu benim hakkımda mübarek etsin ve bununla bereket bana ihsan eylesin diye.

d. Salih Eş

إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ لِدِينِهَا وَجَمَالِهَا كَانَ فِيهَا
سَدَادٌ مِنْ عَوَزٍ

İzâ tezevvece'r-racülü'l-mer'ete li dînihâ ve cemâlihâ, kâne fîhâ sedâdün min 'avezin. Kişi, adam, kadın ile evlendiği zaman.

Li dînihâ ve cemâlihâ. Dini için ve güzelliği için. Yani bir insan bir kimseyi çeşitli sebeplerden alır, nikahlar. Bazen çok dindar, iyi bir müslümandır der. Ben bununla evlenirsem çocuklarımı İslâmi terbiye ile terbiye eder, benim müslümanca yaşayışıma bana yardım

eder diye düşünür. En makbul şey bu, düşünce bu. Yani insan evlilikte namzet ararken ilk önce dindar insan arayacak. Adaletli, salih kimse arayacak. Erkek ise kadın için böyle şey düşünecek. Kadın ise kendisine talip olanlar arasında şart olarak dindarlığı arayacak. Çünkü en önemli nokta insanın dindarlığıdır. Din elden gittikten sonra para, pul, mal, mevki vs. ahirette para vermez, kıymet vermez, kıymeti yoktur.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ

سَلِيمٍ

Yevme lâ yenfe'u mâlün ve lâ benûne. İllâ men ete'llâhe bi kalbin selîmin.(Şu'arâ Suresi 88-89. Ayet)

Kıyamet günü öyle bir gündür ki, mal, mülk, evlat, çoluk, çocuk, hısım, kavim, kabile kalabalığı insana fayda vermez. Ancak pâk, temiz bir kalp ile Allah'ın huzuruna gelenler orada fayda görecekler. Gönlü temiz olanlar, salih bir niyet taşıyan kimseler fayda görecekler.

Onun için insanın kadın alacağı zaman ilk düşüneceği husus dindarlığı olacak. Erkek için

de öyle. Yani kadın da bir erkekle evleneceği zaman onun önce dindarlığını düşünmeli.

Ve cemâlihâ. Sonra cemalini, güzelliğini de nazarı itibarı alırsa, hem dindarlığını hem cemâlini. *Kâne fîhâ sedâdün min avezin.* İhtiyaçtan, sıkıntıdan bu onu, onun hacetini reva eder ve onun ihtiyacını görür ve bu onun için hayırlı olur diye Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfte onu buyurmuş. Yani öncelikle dindarlığını düşünecek, sonradan ötekisi de olursa ne â'la.

e. Teşehhütte Yapılan Duanın Önemi

إِذَا تَشَهَّدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَعَوَّذْ مِنْ أَرْبَعٍ: مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ
وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَفِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ شَرِّ
الْمَسِيحِ الدَّجَالِ ثُمَّ يَدْعُو لِنَفْسِهِ بِمَا بَدَأَ لَهُ

İzâ teşehhede ehadüküm fe'l-yeteavvez

min erbe'in: Bu hadîs-i şerîfte namaz içindeki bir duaya geçti Peygamber Efendimiz. Ebû Hüreyre radiyallahu anh'tan rivayet edilmiş.

İzâ teşehhede ehadüküm. Sizden biriniz namazın oturma yerine geldiği zaman. Secdeleri ettikten sonra oturuyoruz ya namazda, ona teşehhüd deniliyor.

Neden teşehhüd denilmiş?

Şehâdet kelimesiyle ilgili bir isimlendirme var bu oturmaya.

Teşehhüd ismi niçin verilmiş?

Çünkü burada *Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve Resûluhû* diyoruz. Kelime-i şehâdeti zikrediyoruz.

Onun için o oturmaya teşehhüd denmiş. Kişi teşehhüde oturduğu zaman, yani Ettehiyyatü lillâhi şeyini okuma giriştiği zaman diyor Peygamber Efendimiz.

Fe'l-yeteavvez min erbe'in. Dört şeyden Allah'a sığınsın. İbn Mes'ûd radiyallahu anh'a öğretmiş. Oturduğu zaman nasıl dua edeceğini ona anlatmış. Sonra bu duayı da öğretmiş. Ebû Hüreyre radiyallahu anh de aynı şekilde rivayet ediyor. Dört şeyden Allah'a sığınsın.

Bir. *Min azâbi cehenneme*. Cehennem azabından Allah'a sığınsın. *Ve azâbi'l-kabri*. Kabir azabından Allah'a sığınsın. *Ve fitneti'l-mehyâ ve'l-memâti*. Hayatın ve ölümün fitnesinden, sıkıntılarından, belalarından Allah'a sığınsın.

Ve min şerri mesîhi'd-deccâli. Deccâl olan Mesîh'in şerrinden Allah'a sığınsın.

Sümme yed'û li nefsihî bimâ bedâ lehû.

Sonra da kendi nefsi için ne gerekiyorsa dua etsin. Hani *Rabbenâ âtina fid'dünyâ haseneten ve fil'âhireti haseneten ve kınâ azâbennâr* gibi teşehhüdden sonra dua ediyoruz ya namazı bitireceğimiz zaman oturma anında.

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfinde böyle dua etmeyi bize tavsiye eylemiş. Cehennemden sığınacağız. Kabir azabından sığınacağız. Hayatın ve ölümün fitnelerinden, musibetlerinden Allah'a sığınacağız. Bir de Mesîh-i Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığınacağız. Cehennemin azabı ortada. Herkesin bildiği bir şey. Allahu Teâlâ Hazretleri âsî kulları cehennemde kahriyle cezalandıracak. Kahır yeri Allahu Teâlâ Hazretleri'nin.

Allah'a sığınırız ki, bizi lütfuna mazhar eylesin, rahmetine gark eylesin, cehennemden azad ettiği bahtiyarlar zümresine dahil eylesin. Cennetine ilk girenlerle beraber bizi cennetine dahil eyleyip, Peygamber Efendimiz'in sancağı altında toplanıp ona komşu olmayı nasip eylesin.

Sonra kabir azabı. Kabir azabı da haktır.

Kabir azabı kimin içindir?

القَبْرُ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفْرِ النَّارِ

el-Kabrü ravdetün min rayâdi'l-cenneti.

Ev hufretün min huferi'n-nâr.

Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçedir veyahut cehennem çukurlarından bir çukurdur diyor Peygamber Efendimiz. Kişi kabire girdiği zaman ameline göre muamele görmeye başlayacak demek bu. Yani mümin orada sefaya başlayacak. Cennet bahçesi olacak çünkü kabri. Kâfirde orada sıkıntı görmeye başlayacak. Çünkü cehennem çukuru olacak. Ateş dolacak içi. Hatta böyle rivayetler var. Hani bazı böyle kötü huyla tanınmış kimselerin kabirleri herhangi bir şekilde yanlışlıkla açıldığı zaman orada görülen durumlar var böyle.

Allah cümlemizi kabirin azabından korusun.

Kabirde ilk önce herkes bir sıkılacak. Çünkü Peygamber Efendimiz bir keresinde buyurdu ki, Ashâb-ı Kirâm'dan bir zat vefat etmişti. Kardeşinizi dedi, kabir bir sıkış sıktı ki sormayın. Kabir ilk önce herkesi sıkacak. O daracak yere girdiği zaman insanlar sıkılacaklar.

Sonra Allahu Teâlâ Hazretleri orada Munker ve Nekir denilen heybetli, gök gözlü iki melek gönderip, kabire giren kimseye imanıyla ilgili sorular soracak. Bu da haktır.

Sahih-i Buhârî de vardır, başka hadîs kitaplarında da vardır ki;

Allahu Teâlâ hazretleri senin Rabbin kim?

Peygamberin kim?

Dinin ne?

Kitabın ne?

Kıblen neresi?

Diye kullara soracak. Müminler doğru cevap verecekler, kâfirler ve münafıklar dünyada inanmadılar ki orada doğru cevap versinler, orada cevap veremeyecekler. Azap orada başlayacak, sıkıntı orada başlayacak. Sonra iyi kullar, salih amel işlemiş kullar, kabirde güzel yoldaşlarla karşılaşacaklar. Mesela nurlu yüzlü bir kimseyi göreceksin, sen kimsin diye soracak, ben senin filanca zaman okuduğun Tebareke suresiyim. Allah ona yoldaş olsun diye öyle yoldaş gönderecek o okuduğu surelerin, hatimlerin, yaptığı hatimlerin sevabını. Kimisinin de karşısına kötü amelleri, çirkin suretler ile çıkıp azabı orada yapacaklar. Allahu Teâlâ Hazretleri cümlemizi kabir

azabından korusun. Ölümü, ölümden sonrasını hiç hatırdan çıkarmamamız lazım.

f. İmtihanı Bilmek Ve Başarmak

Ve fitneti'l-mehyâ ve'l-memâti. Hayatın ve ölümün fitnelerinden Allah'a sığınıyor, sığınmayı tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz. Hayatın fitneleri malum. Hayat zaten baştan başa bir imtihandır. Hayatın zaten her anı bir imtihandır. Hani bazı bazı imtihan değil. Sabahleyin imtihan var, arada bir tatil var, öğleyin bir imtihan var, arada bir tatil var değil. Her anımız imtihandır. Sağa baktın imtihan, sola baktın imtihan, konuştun imtihan, sustun imtihan, uyudun imtihan, uyandın imtihan, yedin imtihan, yemedin imtihan, hepsi imtihandır. Her anı imtihandır.

Onun için iyi müslüman olmak için devamlı uyanık bir şuuru olması lazım insanın. Şuuru devamlı hareket halinde uyanık olması lazım. Eğer insanın şuuru gelir giderse bazen olur durur yanında, bazen şuurunu kaybederse olmaz o zaman. Çünkü İslâm devamlı bir, devamlı bir hamle, devamlı bir gayret, devamlı bir seçme ister. İnsanın önünde daima çeşitli ihtimaller belirir. Çeşitli ihtimaller belirir. Şu lafı şu adama söyleyeyim mi, söylemeyeyim mi?

Şu herife küfür edeyim mi, etmeyeyim mi?

Şu malı alayım mı, almayayım mı?

Şu ezan okunuyor camiye gideyim mi, gitmeyeyim mi?

Başımı yastıktan kaldırayım mı, kaldırmayayım mı?

Her anı imtihandır insanın.

Onun için Allahu Teâlâ Hazretleri cümlemize devamlı bir uyanıklık, şuur hali ihsan etsin, o imtihanı idrak ederek ona göre müspet davranmayı nasip eylesin. Kim bu imtihanı bilir de, devamlı bir imtihan içinde olduğunu bilir de, ona göre kendisini derler, toparlarsa kazanır.

مَنْ أَعْطَى لِلَّهِ وَمَنْعَ لِلَّهِ

Men a'tâ li'llâhi ve ve mene'a li'llâhi.

Allah için verip Allah için alan.

وَأَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ

Ve ehabbe li'llâhi ve ve ebğada li'llâhi.

Allah için seven, Allah için kızan.

فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَهُ

Fekadi'stekmele'l-îmânehu.

İmanını tamamlamış olur. Her işimizi Allah için yapacağız.

Şu gün şu camiye gideyim mi?

Camiye gitme ihtimali de vardır, sinemaya gitme ihtimali de vardır, kahveye gitme ihtimali de vardır, pikniğe gitme ihtimali de vardır. Bir sürü ihtimal çıkar insanın önüne. Hatta hayırlı bir işi yapmamak için şeytan insanın önüne bir sürü şerli fakat zevkli imkan çıkartır. İnsan o şerli, zevkli imkanları tepip, itip kenara, hayırlı fakat meşakkatli gibi görünen işi yaparsa o zaman sevap kazanır. Mesela sabahleyin. Hava serindir. Sokaklar buzlamıştır. Yatak sıcaktır. İnsan terlemiştir. Bilmem, ezan sesi duyuluyor. Kalkıp namaz kılarsa, bak ha yatmayı bıraktı, kalkmayı tercih etti, bir sevap kazanır. Abdest alıp camiye giderse, ha bak evde kılmayı terk etti, camiye gitmeyi tercih etti, bir başka sevap kazanır. Cumartesi günü, hava güzel, pikniğe de gidebilirdiniz, dışarıda hava güneşli. Kalktınız, Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini dinlemeye buraya geldiniz. Tamam, bak bir ecir, büyük bir ecir kazandınız. İşte her şey bunun gibidir.

Hayatın fitnelerinden Allah bizi korusun.

g. Ölüm Anındaki Zorluklar ve Teselli

Hayatın çeşit çeşit böyle fitneleri, imtihanları vardır.

Ve'l-memâti. Memât ölüm demek. Ölümün de fitneleri vardır. Ölümün de çeşit çeşit sıkıntıları vardır.

Allahu Teâlâ Hazretleri ölümün sıkıntılarından bizi korusun.

Ölümün bir kere kendisi sıkıntıdır. Ölüm yaklaştı mı sekerât-ı mevt derler ona. Sekerât-ı mevt. Sekerât sarhoşluk demek. Müskirat diyoruz yani sarhoşluk verici maddelere de. Sekerât-ı mevt, ölümün sarhoşluğu demek. Yani bir insan ölüm hali geldi mi bir hallere girer ki, Allahu Teâlâ Hazretleri ölümü cümlemize âsan eylesin. Çok sıkıntılıdır.

Bir hadîs-i şerîfte geçiyor ki, insanın Azrail aleyhisselam'ı görüvermesi karşısında bin tane kılıç darbesi yiyip de eza çekmesi kadar korkunçtur. Zor bir hal. Amma bu herkes için değildir. Müjdeler olsun ki herkes için değildir. Allahu Teâlâ Hazretleri sevdiği kullara ölümü çok hafif olarak geçirtebilir.

Onun için Peygamber Efendimiz hayatın ve ölümün fitnelerinden korunmayı tavsiye ediyor. Yani Allah dilerse sevdiği kula hiç eza

cefa ektirmeden öbür tarafa geiriverir. Ölüm bir kapı gibidir. Bu taraftan öbür tarafa geçer, nasıl geçtiğini anlayamaz, fark etmez bile. Birisine anlattılar da ne kadar hoşuma gitti. Başına toplanmışlar ölmek üzere. Hırıl hırıl hırıldıyor göğsü, canı çıkmak üzere. Kendinden geçmiş, gözleri kapalı, birden yatağın içinde doğrulmuş, oturuvermiş. Böyle hrmetkr bir tavır takınmış.

Ne demiş?

Zahmet buyurdunuz ya Reslallah demiş. Demek ki Reslallah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz onu teselli etmek için o anda geliverdi. Zahmet buyurdunuz ya Reslallah demiş. Uzanmış sonra ruhunu teslim edivermiş. Bizim bir tanıdığımız vardı İstanbul'da ihvanımızdan. Zavallının ayağı rahatsızlandı, kestiler. Ama beş vakit namaza devam ederdi, şey yapardı, neyse. lmn anlatıyorlar. şöyle bir yatarken yatakta hızlı hızlı nefes almaya başlamış. Ha ha ha... Karısı da acımış şefkatinden sormuş, efendi ne oluyor sana böyle, niye böyle derin derin nefes alıyorsun?

Yahu demiş, hoca efendiyle demiş, Arafat'a tırmanmaya çalışıyorum demiş. Bak nasıl şey yapıyor. Arafat'a gidiyorum diye öyle öyle,

yoğun telaş içinde teslim edivermiş. Bir başkasını anlattılar, Çarşı Kapı Camiinde imammış. Teravih namazını kılmışlar ramazan günü. Vitir vacibe cemaatle beraber durmuşlar. Üçüncü rekatten Allahu Ekber deyip kalkmıyor imam. Allah Allah, cemaat arkada secdede beklemiş, beklemiş, beklemiş. Bakmışlar, bir anormallik var. Kalkmışlar bir de bakmışlar, imam efendi ruhunu teslim etmiş, geçmiş, gitmiş öbür tarafa.

Allah Teâlâ Hazretleri bizi hayatın ve ölümün fitnelerinden korusun ve böylece şu anlattığımız misaller gibi böyle huzuruna kelime-i şehâdet getirerek, Allah Allah diyerek, Resûlullah'ın cemaline bakarak, hoş bir hal ile varmayı nasip eylesin.

h. Deccâl'in Fitnesinden Korunmak

Ve min şerri mesîhi'd-deccâl. Ve mesîh-i deccâlin fitnesinden de Allah'a sığınırım de diye Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor.

Nedir bu mesîh-i deccâl?

Şimdi Mesîh sözü Arapçada bizim dini şeyimizde, lugatçemizde iki kimse için kullanılır. Bir, Hz. İsa aleyhisselam Mesîh'tir.

Niye Mesîh denmiş?

Hız. İsa aleyhisselam Allah'ın peygamberi olduğu için mucize göstermek üzere şöyle elini sürdüğu zaman âmânın gözü açılırdı. Anadan doğma kör olan insanın gözü açılırdı. Sonra baras illetine yani cilt kanseri gibi o abras illetine tutunmuş insanın cildine temas ederdi, elini sürerdi, geçerdi hastalığı. Çünkü Hz. İsa zamanında tababet çok ileri gitmişti, halk her türlü böyle hüneri biliyorlardı, onlara onların kıymetini anlayacağı cinsten şey geldi, mucizeler getirdi. Ölüyü diriltirdi ve böyle mucizeler gösterirdi İsa aleyhisselam. Onun için meshedip de şifa buldurduğu için Mesîh denmiş Hz. İsa'ya. İsa Mesîh denmesi ondan. Bir de Deccâl Mesîh'tir. Bazıları da Deccâl'e Mesîh denmez, Mesîh denir diye şey yapıyorlar. Çünkü onun da bir gözü körmüş. Bir gözü silinmiş diye yani. Bir gözü silindiği için Mesîh sıfatıyla anılmış. Deccâl de bir büyük fitnenin şeyidir ki, insanlar onun peşine takılacaklar. Tek gözlü olmasının çeşit çeşit izahları vardır. Biz izahlara hiç girmeden şey yapalım, böyle olduğu gibi anlatıp geçelim. İnsanlar onun peşine koşacaklar. Onun eğlenceli, safalı gibi görünen tarafını görüp de onun peşine takılanlar cehenneme düşecekler. Amma mümin-i

kâmillere onun şeyini görecekler. Anlında *hâzâ kâfirun*, işte bu kâfirin ta kendisidir diye böyle yazılı olduğunu görecekler. Yani iyi müminler onun ne kadar bir böyle aldatıcı, kötü bir insan olduğunu, nasıl insanları dinden imandan çıkartacağını görecekler.

Kimisi diyorlar ki, bu bir şahıstır. Kimisi diyorlar ki, hani şöyle işte medeniyet dediğimiz şey geldi de, biz dedelerimizin, atalarımızın böyle ta peygamber efendimizden beri devam ettirdikleri güzel yolu bırakıp da, hani küfre kimi insanlar saptılar, şey yaptılar ya. Medeniyet, medeniyet, medeniyet dindarlığa aykırı mı?

Değil ama işte medeniyet denilen tek diş kalmış canavar. Bizi Çanakkale'de neler ettiği, İstiklâl Harbi'nde neler ettiği, hâlâ da İslâm aleminde ne cinayetler, ne şenayetler yapıp durmakta, onun bir gözünün kör olmasından murad da yalnız bir tarafı görüp, dünyayı görüp ahireti, ahirete ait hakikatleri görmemesidir diyenler de olmuş amma, her ne ise işte deccâl çok önemli bir şaşırtmacacı, aldatmacı yapan bir insan, bir şey olduğu için, varlık olduğu için Peygamber Efendimiz ondan sığınmayı ümmetine talim ediyor. Allah bize deccâlın fitnesine

uğramayacak bir zeka, bir görüş, bir anlayış ih-san eylesin. Hakkı hak olarak görüp hakka tabi olmayı nasip etsin. Batılı batıl olarak görüp batıldan uzak durmayı nasip etsin. Yani insan hemen her Allah'ın rızasına uygunsa meşakkatli de olsa onu yapmalı.

i. Meşakkat ve Mükafat Dengesi

Bir hadîs-i şerîfte anlatılıyor ki, Allahu Teâlâ Hazretleri cenneti yaratmış. Cenneti yaratınca Cebrail aleyhisselam'a demiş ki;

Ey Cebrail!

Git, gör yarattığım cenneti. Cebrail aleyhisselam da gitmiş cennete bakmış ki, tariflere sığmaz güzelliklerle dolu bir müstesna, mükemmel, şahane yer. Dönmüş gelmiş ki, senin izzet ve celâline and olsun ki Yâ Rabbi! Bunu duyan hiçbir kimse kalmaz ki gayrete gelmesin. Herkes gayrete gelir de herkes bu cennete girer. Çünkü bu sefayı duyan insan bırakır mı peşini bunun?

Muhakkak gelir cennete. Hani biz bugün duysak ki, efendim mesela Kırıkkale'de, mesela Kırşehir'de bir efendim adam varmış her gelene ayırmadan, ayırım yapmadan yüzer bin lira para veriyormuş falan gibi. Hani böyle bir şey duysak ne yaparız?

Veya birer milyon lira veriyormuş. Veya-
hut yağmış Mercedesleri gelenlere bir Mercedes
veriyor, gönderiyor falan diye bir şey duysak ne
yaparız? Kalkar gideriz oraya. Yani Mercedes az
bir şey değil falan diye. Kazanalım. Ya herkese
veriyor muymuş? Veriyormuş. Hemen kalkar
gideriz. Onun gibi hani böyle kârı garantili olan
bir şeyi insanoğlu duydu mu ne yapar yapar
gider oraya. Üşüşürler oraya böyle, herkes top-
lanır. Cebrail aleyhisselam da öyle demiş,
senin izzet ve celâline and olsun ki Yâ Rabbi!
Bu cenneti duyan herkes buraya girer. Bu se-
fayı duyduktan sonra mümkün mü geri dur-
ması?

Onun üzerine Allahu Teâlâ Hazretleri cen-
netin etrafını nefse nahoş gelecek şeylerle
donatmış. Nefse ağır gelecek, nefsin beğen-
mediği şeylerle donatmış. Nedir? Uykusuzluk
gibi, efendim oruç gibi, hac gibi, cihat gibi,
toza toprağa bulanacaksın, aç kalacaksın,
efendim sıkıntı çekeceksin, zahmet, meşakkat,
sabır filan gibi hani böyle nefse ağır gelen
şeylerle donatmış. Onun üzerine bir daha git
bak demiş Cebrail aleyhisselama Cebrail
aleyhisselam gelmiş bakmış ki, Yâ Rabbi! Senin
izzet ve celâline andolsun ki kimse

giremeyecek galiba bu cennete. Çünkü etrafı hep nefse nahoş gelecek şeylerle dolu. Sonra cehennemi yarattığı zaman yine Cebrail aleyhisselam'a git gör bak oraya demiş. Cebrail aleyhisselam gidip baktıktan sonra dönmüş gelmiş.

Demiş ki Yâ Rabbi! Senin izzet ve celâline andolsun ki bunu duyan hiçbir kimse buraya düşmez, korur kendisini, bunun bu kadar feci bir azabı olduğunu, manzarasının fenalığını gören bir kimse buraya gelmez katiyen. Onun üzerine Allahu Teâlâ Hazretleri, onun üzerine demek de doğru değil, yani hikmeti iktizâsı, cehennemin etrafını da nefse tatlı gelen şeylerle donatmış, çepeçevre kuşattırmış, git bir daha bak demiş Cebrail aleyhisselam'a, Cebrail aleyhisselam bakıp gelince demiş ki, Yâ Rabbi! Senin izzet ve celâline andolsun ki korkarım ki herkes gelir bu cehenneme düşer. Çünkü etrafı şeyle kaplı, Nefse tatlı gelen şeylerle, hoş gelen şeylerle kaplı diye.

Bütün bu hadîs-i şerîflerden ve buradaki şeyden, hadîs-i şerîften çıkan ders nedir? Bizim kendi kendimize hakim olmamız. Bir şeyin ön görünüşüyle hak görünüşünü, zahiri haliyle batını durumunu, ikisini birden mütâlaa

etmemiz gerekir. İnsanın mektebe devam etmemesi, kahvede, gazinoda, eğlence yerinde vakit geçirmesi safa gibi görünür ama sonunda sınıfta kalacak, tahsilden olacak, askerliği er olarak yapacak, anası babası darılacak, fakr u zaruret çekecek, arkası kötü geliyor. O halde demek ki derse çalışmak, o sıkıntıya katlanmak, zihnini yormak daha hayırlı. Namaz kılmak, oruç tutmak, zekat vermek, hacca gitmek sıkıntı gibi görünüyor ama arkasında çeşit çeşit safalar var.

O halde o meşakkatleri insan katlanacak yapacak, arkasındaki safalara ermek için. Al-lahu Teâlâ Hazretlerinin rızasına ermek için. O halde her şeyi buna böyle kıyas etmemiz lazım. Yani dış görünüşler bizi aldatmasın, bir işin sonuna bakalım. O işin sonu bize hayır getirecekse, meşakkatli de olsa yapalım. O işin sonu şer olacaksa, safalı olsa dahi onu terk edelim. Nice safa vardır ki arkası hapishanede biter, hastanede biter. Nice o içki alemleri vardır ki sonunda ne kadar kötülükler çıkar, oralardan kıyas edebilirsiniz.

Demek ki Deccâl'in fitnesi de böyle. Safalı gibi görünür, arkasından büyük cefâlar gelir, dinden imandan çıkar insan. Yani hemen böyle

aldanıvermemeli. Eğer Deccâl bir insan ise, bizim gibi bir insan ise, hadîs-i şerîflerde anlatıldığı gibi, efendim insanları aldatıyor ise, aldanmamaya bakalım. Eğer insan değil de bir sembol ise, bir sembol ise, insanları böyle din-den imandan çıkartan bir sembol ise, aman gene aldanmayalım.

Dinimiz, imanımız hak dindir, hak imandır, doğru yoldur. Bu doğru yolu kâfirin sözü üzerine, İngiliz'in, Amerikalı'nın efendim tenkidi üzerine, aldatmacası üzerine bırakmayalım. Dedelerimiz bu yoldan yürüdüler, cenneti buldular, cemâlullah'a erdiler. Mes'ud bir cemiyet kurdular. Evlatlar babalara saygılıydı. Babalar evlatlara şefkatliydi. Komşular birbirlerini severlerdi. Herkes birbirine yardım ederdi. İnsanları yardıma gark etmek bir tarafa hayvanlara dahi hoş muamele ederlerdi. Kuşlar için vakıflar yapmışlardı. Kanadı kırıp leyleklere bakmak için vakıflar yapmışlardı. Serçeler için köşklerinin kenarlarında yuvalar yapmışlardı. Yani her şeyi düşünen böyle zarif, ârif kimselerdi. Bizim yolumuz hak yoldur. Aman ha şimdi tenkit edenler çıkıyor diye bu hak yolu bırakıp da batıla sapmayalım. Dünyanın zevkine saplanmayalım.

Nice bir besleyesin bu kad dile kâmeti

Düştün dünya zevkine unuttun kıyameti

dediği gibi bu dünyanın zevkine dalıpta bu bedeni beslemeye girişip de ahireti ihmal etmeyelim. Ondan sonra bu dört şeyden Allah'a sığınmayı ifade eden bu duayı ettikten sonra diyor Peygamber Efendimiz sonra ne isterse, hatırına ne gelirse kendisi için dua etsin diyor teşehhütte. Tabi bu duaların Kur'an-ı Kerîm'de olan dualar olması uygundur. Yani kendisi hani Yâ Rabbi! Ben bugün işte şu işim vardı da söyleydi de böyleydi de şunu isterim falan diye Kur'an-ı Kerîm'de olmayan kendisine özel dualar yerine, daha umumi Kur'an-ı Kerîm'de olan dualarla dua etmesi lazım.

j. İlim Öğrenmenin ve Öğretmenin Fazileti

إِذَا تَعَلَّمْتَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ كَانَ خَيْرًا لَكَ مِنْ أَنْ
تُصَلِّيَ أَلْفَ رَكْعَةٍ تَطَوُّعًا مُتَقَبَّلَةً وَإِذَا عَلَّمْتَ النَّاسَ
عَمَلًا بِهِ أَوْ لَمْ يُعْمَلْ بِهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ
تُصَلِّيَهَا تَطَوُّعًا مُتَقَبَّلَةً

İzâ teallemtâ bâben mine'l-ilmî, kâne hayran leke min en tûsalliye elfe rak'atin

tetavvü'an mütekabbeleten, ve izâ allemte'n-nâse 'umile bihî ev lem yû'mel bihî, fe hüve hayrun leke min elfi rak'atin tûsallîhâ tetavvü'an mütekabbeleten.

Ebû Zer el-Gifârî, Ebû Zer el-Gifârî radiyallahu anh'ten Peygamber Efendimiz'in ilim hakkında şöyle buyurduğu rivayet olunmuş.

İzâ teallemte bâben mine'l-ilmi. İlimden bir bâb teallüm ettiğin zaman, öğrendiğin zaman, yani ilmi bir bölümü, bir meseleyi bütünüyle öğrendiğin zaman, öğrendiğinde bu öğrenmen, *kâne hayran leke min en tûsalliye elfe rak'atin tetavvü'an mütekabbeleten.* Bu senin için makbul, nafile, bin rekat namazdan daha hayırlı olur. Yani bir kenara çekilip de bir rekat farzlardan ayrı nafile namaz kılsan ve o da kabul olsa Allah indinde, bir de reddilmesi var, ne biçim namaz bu diye yüzüne çalınması var insanın. Allahu Teâlâ Hazretleri bazı ibadetleri kabul etmez güzel yapılmadığı için. Yüzüne çalınmış değil, kabul olmuş bin rekat namazdan insanın ilimden bir bâb öğrenmesi daha hayırlıdır. Peygamber Efendimiz Ebû Zer el-Gifârî hitaben söylüyor.

İzâ teallemte bâben mine'l-ilmi. Ey muhatabım olan zat! İlimden bir bâb öğrendiğin

zaman, bu senin için kabul olmuş, tatavvuan kılınmış bir rekat namazdan daha hayırlı olur buyuruyor.

Ve izâ allemte'n-nâse. Bu öğrendiğini insanlara öğretirsen, bir şey biliyorsun, bildiğini başkasına öğretiyorsun.

Umile bihî ev lem yû'mel bihî. İster o öğrenen kimse onu tutsun, ister tutmasın. İster onunla amel etsin, ister etmesin. Sen öğrettin ya, o öğrettiğin için, *fe hüve hayrun leke min elfi rak'atin tûsallîhâ tetavvü'an mütekabbeleten,* makbul nafîle olarak kıldığın bir rekat namazdan bu senin için daha hayırlıdır. Demek ki öğrenmen bir rekat namazdan daha hayırlı, öğretmen bir rekattan daha hayırlı.

Bundan hangi ders çıkıyor?

Bir kere ilme dürüşmek lazım, ilme koşuşmak lazım, ilme gayret etmek lazım olduğu çıkıyor. Demek ki bir rekatı insan ne kadar da kılar?

Yarım dakikada kılsa bir rekatı, bin rekat beş yüz dakika eder, altı yüz dakika eder, altı yüz dakikada on saat eder, günün yarısı eder. Yani 10 saat, günün yarısı 12 saat insan şey yapabilir mi?

Namaz kılabilir mi?

Kılanlar çıkmış. Ömrünü namazla geçirenler çıkmış. Alınları böyle nasır olurmuş, secde ede ede.

سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ

Sîmâhüm fî vüçûhihim min eseri's-sücûd.

Alınları secdeden nasır olurmuş. Çok namaz kılanlar olmuş. 500 rekat namaz kılmadan dükkanını açmayanlar olmuş.

Olur mu?

Olur. Kılarlar. Zevkle kılarlar. Çünkü Allah Teâlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkmaktır. Ayırmak istesen ayırlmak istemezler. O bin rekat namazdan bir bölüm öğrenmek daha hayırlı oluyor.

İşte onun için, işte onun için Peygamber Efendimiz'in İslâm'ı getirdiği zamanda Mekke-i Mükەرreme'de 20'den az okuma yazma bilen insan olduğu halde, 16-17 kişi diyorlar, Mekke şehrinde 16-17 kişi okuma bilirmiş. O kadar. Ondan sonra birden bir ilim patlaması olmuş. Yani ilmi bir inkişaf olmuş. Büyük bir ilmi inkişaf olmuş. Kadınlar dahi öğrenmişler. Hazreti Âişe âlime olmuş. Peygamber Efendimiz'in zevcesi. Kadından âlimler çıkmış, erkeklerden

âlimler çıkmış. Çok büyük bir ilmi inkişaf olmuş. Ondan sonra dünyanın dört tarafını tutmuş müslümanlar. İlimde çok ilerlemişler. Yani bugün hayretlere gark edecek şeyleri öğrenmişler. Arzın enlemini, boylamını ölçmüşler, sinüsü, kosinüsü hesaplamışlar, matematikte, astronomide çok ileri gitmişler.

Neden?

Bak işte ilmin her çeşidi önemli olduğundan.

Ama ilimlerin ilmi, temeli aslı nedir?

İlimlerin aslı insanın dinini bilmesidir. Allah'ı bilmesidir. Allah'a kulluk etmenin yolunu bilmesidir. Asıl ilim odur.

İnsan onu öğrenmedikten sonra öteki ilimler insanlığın zararına da kullanılır.

Bak, bir patlayıcı madde var, mâyi bir madde, biraz çalkandı mı patlarmış. Trinitro-toluol denilen madde. Biraz çalkandı mı şöyle, çalkandır hele bakalım, çalkanır çalkanmaz patlarmış, mahvedermiş ortalığı. Allah Allah, bu tehlikeli maddeyi ne yapacağız falan derken, İsveçli âlimin birisi, bu bizim tebeşir tozu gibi böyle bir maddeye onu emdirmeyi düşünmüş. Ona emdirmiş, dinamit denilen şeyi bulmuş. Dinamit denilen şey işte o maddenin o

şeye emdirilmiş şekli. Lokum gibi bir şey, yumuşak. O haliyle bir şey olmuyor. Yani çalkanmadığı için patlamıyor. Ama üstüne bir şeyle vurdun mu patlıyor. Bombaların, fişeklerin, her şeyin içinde olan madde yani bu patlayıcı madde. Amma bunu sonra insanlar birbirlerini öldürmekte kullandı diye çok ızdırap çekmiş. Çok üzölmüş sonra.

İlim olmadı mı?

Yani iman olmadı mı?

İlim şerre kullanılıyor. İlim kötölöklere kullanılıyor. Önce insanda iman olacak. Allah korkusu olacak. Takva olacak. Allah bilgisi olacak. Ahiret duygusu olacak. Mesuliyet endişesi olacak. Ben yarın Allahu Teâlâ Hazretlerinin huzuruna çıkacağım diye düşünecek. Her yaptığı işi ona göre yapacak. Onun için İlimlerin başı, hikmetlerin başı Allah korkusudur, Allah'ı bilmektir, marifetullahtır. Önce ona gayret edeceğiz.

Önce bizim Allah tarafından sevilmemizin çaresi nedir?

Onu öğrenmeye çalışacağız.

Allah'ın rızasını nasıl kazanacağımızı öğrenmeye çalışacağız. Ondan sonra öteki ilimlerin hepsi de ayrı ayrı lazım. Bildiğimizi bir de

öğreteceğiz. Yalnız öğretmekte de bir kâide vardır. Peygamber Efendimiz emretmiş ki, ilmi ehil olan kimselerden esirgemeyin sakın. Sakın ha! Bildiğiniz şeyi başkasına söylemekten endişe etmeyin, sakınmayın. Öğretin. Öğretmezseniz vebal altında kalırsınız. Ötekilere zulmetmiş olursunuz. Talebe gelmiş karşına, bana şu bildiğini öğret diyor, sen de nazlanıyorsun, öğretmiyorsun. Vebal. Kime karşı zulüm, haksızlık?

Talebeye karşı zulüm ve haksızlık. Ama naehile de öğretmeyin, naehile de öğretmeyin. Bu sefer ilme zulmetmiş olursunuz demiş Peygamber Efendimiz. Naehile ilmi öğretirsen ne yapar?

Hırsıza öğret bakalım kasa açmanın yolunu.

Ne yapacak?

Gidecek hırsızlık yapacak. Daha âlâ hırsızlık yapacak.

Hırsıza öğretilir mi?

Düşmana silah satılır mı?

İyiye öğretmenin gerektiği bu gibi misallerden de anlaşılıyor. Demek ki ilmi öğreneceğiz, ehline de öğretmeye çalışacağız. Ehlini arayacağız. Naehle ilmi vermeyeceğiz.

Zünnûn el-Misrî'nin bir fıkrasını anlatırlar. Rahmetullahi aleyh'in İsm-ı A'zam duasının bildiğini duymuş birisi. İsm-ı A'zam duası öyle bir dua ki, kim onunla elini açıp da Allah'a dua ederse duası anında kabul olurmuş. Adam ona hevesinden Zünnûn el-Misrî'nin yanına gelmiş, bir sene hizmet etmiş ona. Bir sene hizmet etmiş. Hizmet ettikten sonra diz çökmüş önünde, hocam demiş size bir sene karşılıksız hizmet ettim. Duydum ki siz İsm-ı A'zam duasını biliyormuşsunuz.

Bana şunu öğretir misiniz?

Şöyle düşünmüş biraz, demiş ki ben sana bir şey vereceğim, bir emanet. Sen bunu İskenderiye şehrine götür, gel ondan sonra demiş. Ama demiş sakın açmayacaksın, eline bir şey vermiş, paket vermiş, çıkın, yani şöyle bir bez, içinde bir kutu var herhalde, dört tarafından düğümlü bir çıkın vermiş, al bunu, İskenderiye'ye git, filanca şahsa ver. Adam yolda almış götürürken, acaba bu çıkının içinde ne var, acaba ne gönderiyor. Açma dedi hoca ama, açsam kim görececek, filan derken. İçeriden de biraz tıkırtı filan gibi bir şeyler geldi galiba sesler. Nihayet kolay da açılıyor. Açmış düğümleri. Bakmış bir kutu, delikli bir kutu. Onu da

açınca içinden bir fare atlamış gitmiş. Fare! Kızmış. Dönmüş gelmiş, efendim siz benimle alay mı ediyorsunuz demiş. Yani bir fareyi bir şehirden bir şehre götürmeye değer mi? Bu kadar zahmete değer mi? Ne diye beni yani zahmet ettirdip de oraya bir fare taşımaya göndertiyorsunuz? Evladım sen onu açtın mı?" demiş. Açtım. E ben sana açma dedim ya. İşte açtım. Evladım demiş, sen bir kutunun esrarını bir şehirden bir şehre gidinceye kadar muhafaza edemiyorsun, söz dinlemiyorsun.

Ben sana İsm-ı A'zam'ın esrarını nasıl öğretirim?

Kim bilir ne yaparsın o eline geçince?

Dünya menfaatine mi kullanırsın, para toplamaya mı kullanırsın, başkalarına zulmetmeye mi kullanırsın?

Öğretmemiş yani. Demek ki ilmi kime öğreteceğine insanın dikkat etmesi gerekiyor.

k. Kıyamet Alametleri ve İyilerin Azalması

إِذَا تَقَارَبَ الزَّمَانُ انْتَقَى الْمَوْتُ خِيَارَ أُمَّتِي كَمَا
يُنْتَقَى أَحَدُكُمْ خِيَارَ الرُّطْبِ مِنَ الطَّيِّبِ

*İzâ tekârabe'z-zemânü'n-teka'l-mevtü
hiyâra ümmetî, kemâ yentekî ehadüküm
hiyâra'r-rutabi mine't-tabeki.*

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*ten kıyamet ahvaline dair bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

İzâ tekârabe'z-zemânü. Kıyamet yaklaştığı zaman.

Kıyamet nedir?

İnsanların sonunda öleceği gibi bu dünyanın da bir sonu gelecek. Bu imtihan dünyası ya, bu imtihanın bir son saati var. Bitecek bu dünya. İnsan kendisi öldümü kendisinin kıyameti kopmuştur.

İzâ mâte'l insanü, fekad kâmet kıyâmetuhû. Kişi kendisi öldü mü onun kıyameti kopmuştur. Amma bir de dünyanın ölümü var. Büyük kıyamet. Bu dünyanın da bir sonu gelecek. Bu dünyanın sonu hakkında bizim dinimiz, bizim Peygamberimiz bilgiler vermiştir. Kur'an-ı Kerîm'de de bilgiler vardır. Peygamber Efendimiz de hadîs-i şerîfleriyle bize kıyametin ahvalini anlatmıştır.

Neler neler olacak da neden kıyamet kopacak?

Neler neler yapılması lazım?

Onları anlatmış bir bir. Bu o hadîs-i şerîflerden bir tanesi. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki, kıyamet yakınlaştığı zaman, el-*inteka'l-mevtü hiyâra ümmetî*, Ölüm benim ümmetimin hayırlılarını seçip seçip alacak.

Kemâ yentekî ehadüküm hiyâra'r-rutabi mine't-tabeki. Sizden biriniz tabağın içindeki güzel hurmaları seçip seçip yemek için ayırdığınız gibi iyileri alacak ölüm.

Yani ne demek?

Kıyamete doğru iyi insanlar ölüp ölüp de geriye kötüler kalacak demek. İyiler seçilecek, seçilecek geride şerliler kalacak, kıyamet onların başına kopacak demek.

Bir başka hadîs-i şerîfi hatırlattı bana bu ki, Peygamber Efendimiz buyurmuş; Allahu Teâlâ Hazretleri kişiyle insanoğullarına ilmi verdikten sonra onların göğüslerinden verdiği ilmi çekip almaz. İlmi verdikten sonra ilmi almaz. Fakat ilmi âlim kimseleri öldürmek suretiyle alır insanların arasından. Geriye cahil zümre kalır. İlmi bilmeyen, İslâm'ı bilmeyen, dini imanı bilmeyen kimseler kalır. Ve bunlar halk kendilerine gelip mesele sorarlar. Şu iş nasıl olacak hocam, bu iş nasıl olacak efendim falan diye mesele sorarlar. Onlar da bilmiyor ki

cahil. Kendi kafalarından bir fetva verirler, şu şöyle, bu böyle diye. Hem kendileri sapıtırlar, şaşırlar, hem de kendilerine soru soran insanları yoldan çıkartıp şaşırtırlar diyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki iyilerin birer ikişer gitmesi durumu olacak. Kıyamette böyle filanca beldede bir iyi insan var diye söylenecek de insanlar onun peşine gidecekler ama onun kalbinde de bir zerre kadar hayır bulunmayacak diyor Peygamber Efendimiz başka bir hadîs-i şerîfte. Demek ki iyilerin bir azalma durumu olacak. Allahu Teâlâ Hazretleri bizler iyi kullar olursak Allah'ın emirlerine itaat edersek günlere zamanla bereket verecek, kıyameti geriye ileriye doğru atacaktır yani. İnsanlar kötüleşince kıyamet başlarına kopacaktır. Allahu Teâlâ Hazretleri bizi hak yoldan, hak dinden, doğru hareketten, salih amelden ayırmaz.

I. Peygamberimizin Adalet Öğüdü

إِذَا تَقَاضَىٰ إِلَيْكَ رَجُلَانِ فَلَا تَقْضِ لِلأَوَّلِ حَتَّى تَسْمَعَ
كَلَامَ الأَخْرِ فَسَوْفَ تَدْرِي كَيْفَ تَقْضِي

İzâ tekâdâ ileyke racûlâni, fe lâ tekdi li'l-evvli hattâ tesme'a kelâme'l-âhari, fe sevfe tedrî keyfe tekdî.

Bu hadîs-i şerîfte kadılık etmek, hakimlik etmek mevzuunda bir hadîs-i şerîftir. Peygamber Efendimiz, Hazreti Ali Efendimizin bize naklettiğine göre buyurmuş ki; *İzâ tekâdâ ileyke racûlâni*. İki adam sana davacı olarak, hasım olarak gelirlerse, iki kişi, birbirlerinden şikayetçi oluyor ya insanlar, birisini hakem tayin ediyorlar, gidiyorlar, dertlerini ona söylüyorlar, onun hükmüne razıyız diye, o da aralarında hükmediyor ya, sana böyle iki kişi geldiği zaman hitap herhalde Hz. Ali Efendimiz'in rivayet ettiğine göre Hz. Ali Efendimiz'e olsa gerek. Sana iki kişi kadılık yap diye, aralarında hakimlik yap, hükmet diye geldikleri zaman, *fe lâ tekdi li'l-evvli hattâ tesme'a kelâme'l-âhari*, ötekisinin sözünü dinlemeden, sırf birincisinin sözüne bakıp da sakın hüküm verme. Sakın neticeyi söyleme, hükmetme. İki tarafı da dinle, ondan sonra. Birisini dinleyip hükmü verme. Vay, vay hain demek öyle mi yapmış?

Tamam, sen haklısın, ona şu kadar ceza. Öyle şey yok. Dur bakalım. Bir de onu dinle bakalım, o ne diyecek. İki tarafı dinle.

Fe sevfe tedrî keyfe tekdî. O zaman onu da dinleyince nasıl hükmedeceğini daha iyi idrak edersin. İşte bu bizim şeyimizdir. Adalette şaşmaz bir temel kaidemizdir ki, öyle tek taraflı hüküm yoktur. İki tarafta dinlenecek. İki tarafta sorgu sual olacak. İnsan muhakeme bitmeden suçlu değildir. Sanıktır. Mazlumdur. Yani hakkında öyle bir zan var. Ama daha belli değildir. Dur bakalım. Nice mazlum kimse vardır ki berîdir suçtan. Hatadan salimdir. Nice davacı kılığında karşına gelmiş insan vardır ki asıl suçlu odur. Usta hırsız ev sahibini bastırır misali gelip seni dava etmiştir. Yani öylesi de olabilir. Onun için İki tarafı adaletle hükmedebilmek için, iki tarafı dinlemeyi Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor.

m. Abdestin Manevi ve Maddi Temizliği

Bir hadîs-i şerîf daha okuyup dersimize son vereceğiz. Sayfayı tamamlayamadık ama mühim değil.

إِذَا تَمَضَّمَضَ أَحَدُكُمْ حُطًّا مَا أَصَابَ بِيَدَيْهِ وَإِذَا
غَسَلَ وَجْهَهُ حُطًّا مَا أَصَابَ بِوَجْهِهِ وَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ
حُطًّا مَا أَصَابَ بِيَدَيْهِ وَإِذَا مَسَحَ بِرَأْسِهِ تَنَاسَرَتْ
خَطَايَاهُ مِنْ أَصُولِ الشَّعْرِ وَإِذَا غَسَلَ قَدَمَيْهِ حُطًّا مَا
أَصَابَ بِرِجْلَيْهِ

İzâ temadmeda ehadüküm hatta mâ esâbe bi yedeyhi. Abdestin faziletiyle ilgili bir hadîs-i şerîf geldi.

Ve izâ ğasele vechehû hutta mâ esâbe bi vecihî, ve izâ ğasele yedeyhi hutta mâ esâbe bi yedeyhi, ve izâ meseha bi ra'sihî tenâserat hatâyâhü min üsûli'ş-şe'ri, ve izâ ğasele kademeyhi hutta mâ esâbe bi ricleyhi.

Ebû Umâme el-Bahilî Hazretleri'nden rivayet edilmiş radiyallahu anh, Peygamber Efendimiz abdest almanın faziletiyle ilgili olarak buyurmuş ki;

İzâ temadmeda ehadüküm. Sizden biriniz ağzına su alıp da çalkaladık ağzını temizlediği zaman.

Hatta mâ esâbe bi yedeyhi. Eliyle işlediği bütün günahlar, ağızıyla işlediği günahlar dökülür. Abdestin bir şekli var, dış görünüşü var,

bir de manevi tesir var. İnsan abdest almak için şey yaptığı zaman ellerini şöyle yıkayıp, ondan sonra ağzına su verdiği zaman eliyle yaptığı günahlar, ağzıyla yaptığı günahlar dökülür.

Ve izâ ğasele vechehû hutta mâ esâbe bi vecihî. Yüzünü yıkadığı zaman yüzüyle işlediği günahlar dökülür.

İnsan yüzüyle ne günah eder?

Harama bakar. Gözüyle yasak işler yapar. Sonra.

İzâ ğasele yedeyhi. Tekrar kollarını yıkadığı zaman, kollarıyla işlediği bu günahlar, kazandığı günahlar dökülür.

Ve izâ meseha bi ra'sihî. Başına mesh verdiği zaman, *tenâserat hatâyâhü min üsûli'sşe'ri.* Saçların kökünden günahları dökülür. Başına mesh verdiği zaman.

Ve izâ ğasele kademeyhi. İki ayağını yıkadığı zaman ayaklarıyla kazanmış olduğu günahlar dökülür.

Ne oldu?

Bütün azaları günahlardan pâk oldu. Abdest almak insanı maddeden, tozdan, topraktan temizlediği gibi manende günahlardan temizler. Peygamber Efendimiz ashabını, ümmetini, kendisinden sonra yaşayan

müslümanları nereden tanıyacak diye sormuşlar kendisine. Demiş ki ben ümmetimin abdest azalarının nurundan tanıyacağım. Bak işte benim ümmetimden kolları pırıl pırıl, yüzü pırıl pırıl, ayakları pırıl pırıl diye. Böyle şeylerin, abdestin böyle fazileti var. Abdestin bir maddi tarafı var, üzerimizdeki yağı, tozu alıp götürüyor. Bir manevi tarafı var, bunlarla işlemiş olduğumuz günahlardan bizi temiz ve pâk ediyor da Allahu Teâlâ Hazretlerinin dergahına nurlu insanlar olarak, elleri, yüzleri, bütün azası pırıl pırıl, parıldayan insanlar olarak çıkmamıza sebep oluyor. Abdest bu kadar kıymetli bir şeydir.

Onun için kardeşlerimizden ricamız, onlara tavsiyemiz, abdesti hafife almasınlar. Abdest çok önemli bir şeydir. Hatta namazın başlangıcıdır. Abdestten başlar namaz. Namazın temelidir. Abdest güzel olmazsa namaz olmaz. Abdest azalarında yıkanmayan yer kalırsa abdest nâkız olur, namaza şey olmaz yani temel çürük olmuş olur, namaz olmaz.

Onun için elini yıkarken güzel güzel yıkayacak, yüzünü yıkarken güzel güzel yıkayacak, susuz yer bırakmamaya çalışacak,

usulüne göre her azasını usulüyle yıkayacak ve duasını ede ede yıkayacak ki ondan sonra namaza girdiği zaman onun tadına, zevkine varsın kıldığı namazın.

Bundan sonraki hadîs-i şerîfler bir, iki, üç, bunlar da abdest almakla ilgili. Öbür sayfada da başka hadîs-i şerîfler var. İnşallah onlar da sağ olursak, imkan bulursak önümüzdeki haftalar anlatırız.

Allahu Teâlâ Hazretleri cümlemize hayırlı ilimler nasip etsin. Bildiklerini tatbik edip rızasını kazanmak nasip etsin. Rızasına uygun ömür sürmek nasip etsin. Sevdiği, razı olduğu kul olarak huzuruna çıkmayı lütfu keremiyle ih-san eylesin, müyesser eylesin, kolay eylesin.

El-Fâtiha

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

18 Aralık 1982

[Bütün HADİS SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ